

MORGENBLADET

Utenriksanalyse

Kan Kina og USAs skjebnefellesskap ha blitt så tett at det forrykker maktbalansen i Øst-Asia?

Av Av Stein Tønnesson

«G2»: Barack Obama møtte den kinesiske presidenten Hu Jintao i Beijing tirsdag. Analytikere har snakket om «G2», «Chimerica» eller «superfusjon» som uttrykk for de to maktenes skjebnefellesskap. Foto: AP/Scanpix

Obama er tilbake i Washington. Først bukket han for Keiseren av Japan. Så var han på Apec-toppmøte i Singapore. Holdt dernest foredrag for studenter i Shanghai. Holdt et kjølig møte med Kinas leder i Beijing. Og var nå sist i Sør-Korea. Kina-besøket vakte størst oppmerksomhet. Til tross for klima- og finanskrise, at

Kina ufortrødent binder sin yuan til en synkende dollar, at Kina støtter Nord-Korea og Iran og nøler med å støtte USAs politikk i Pakistan, at Kina undertrykker fri twitring samt tibetansk og uighursk opposisjon, at den kinesiske marinen forsøker å hindre amerikanske fartøyer i å undersøke bunnforhold i Sørkinahavet, at Kina bygger hangarskip – til tross for alt dette har Obama unngått den rutinemessige krisen i forholdet til Kina som har preget hans forgjengers første presidentperiode. Analytikere har snakket om «G2», «Chimerica» eller «superfusjon» som uttrykk for de to maktenes skjebnefellesskap.

Likevel er det ikke stabilitet, men nervøsitet som preger bildet. Frykt for at klimatoppmøtet i København skal ende i kaos. Frykt for akutte valutaproblemer. Frykt for at den økonomiske krisen skal vende tilbake. Bekymring preget besøket i det kriserammede Singapore. Den lille øystaten er så avhengig av stabilitet i det internasjonale finanssystemet at landets politikk fungerer som en gradestokk. Det Kina-vennlige Singapore frykter USAs synkende makt. Obamas besøk

i Kina ble også litt beklemmt. Kan fraværet av en amerikansk-kinesisk krise i år innvarsle større problemer senere? President Hu Jintao skal på gjensitt neste år.

Øst-Asias bemerkelsesverdige stabilitet de siste 30 årene har flere grunner. Én er økende velstand. Den har stimulert utenrikspolitisk måtehold. En annen er den maktbalansen som oppsto mellom USA og Kina i 1970-årene, i felles motstand mot Sovjetunionen. Etter Vietnamkrigen oppsto en stilltende overenskomst om at Kina kunne dominere fastlandet mot at USA behersket randsonen mot Stillehavet – med en overlegen marine, baser i Okinawa, Sør-Korea og Filippinene, og militært samarbeid med Australia, Malaysia, Singapore og Thailand. USAs samarbeid med Taiwan forble omstridt.

David Kang hevder i boken *China Rising* (2007) at Kina ikke truer sine naboland. De trenger ikke noen motvekt mot Kina, men ønsker Kinas vekst velkommen fordi de også tjener på den. Slik kan en ikke-ekspansjonistisk folkerepublikk innta den samme stabiliserende rolle som det kinesiske keiserriket spilte i de periodene da det ikke var dominert av mongoler eller mandsjuer.

Kang overdriver. Den norske østasiaforskeren Øystein Tunsjø kommer nærmere sannheten når han låner finansanalytikernes uttrykk «hedging» (risikospredning). Nabolandene høster fordeler av Kinas vekst, men frykter samtidig avhengighet, stoler mindre enn før på USA og leter etter ny motvekt. Det gikk klart frem av samtaler jeg hadde nylig i Korea, Mongolia og Vietnam. Singapore fremstår som en «super-hedger» med sine bestrebelser på å knytte seg nært til både USA og Kina. Etter at USA mistet sine baser i Filippinene, bygget Singapore en ny havn for US Navy – på eget initiativ.

Men hva med USAs aller viktigste allierte? Det var til Japan Obama dro først, men keiserbukket til tross var besøket heller ikke der helt vellykket. Japan har nærmet seg Kina, og gammel motstand mot USAs base på Okinawa fikk ny styrke da Yukio Hatoyama vant valget i september. I valgkampen lovet han å skjære ned på det amerikanske militære nærværet på Okinawa og gjennomføre en omfattende revurdering av hele allianseforholdet. Den amerikansk-japanske alliansen er aldri blitt noe kjærlighetsforhold, bare et fornuftsekteskap der Japan diskret underordner seg. Hvis USA blir sittende fast i Afghanistan og Japan vil stole mer på egne krefter, kan Øst-Asias maktbalanse bli forrykket.

Stein Tønnesson□ er historiker og fredsforsker tilknyttet Institutt for fredsforskning (Prio), Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvekst som stormakt, Øst-Asias relative fred siden 1979, konflikter i Sørøst-Asia, trekantforholdet EU-Kina-USA.

Publisert 20. november 2009

